

แนวทางการส่งเสริมการรับรู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ
ต่อประเทศชาติของกำลังพลสำรอง

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พันเอก ภาณุพงศ์ พุทธิภาพ
หัวหน้าฝ่ายสรรพกำลัง มณฑลทหารบกที่ 24

วิทยาลัยการทัพบก
กันยายน 2560

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย พันเอก ภาณุพงศ์ พุทธิภาพ
เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการรับรู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ
ของกำลังพลสำรอง
วันที่ กันยายน 2560 **จำนวนคำ:** 5,320 **จำนวนหน้า:** 12
คำสำคัญ การพัฒนางานระบบกำลังพลสำรอง
ชั้นความลับ ไม่มีชั้นความลับ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความประสงค์ในการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการรับรู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติของกำลังพลสำรองให้ดียิ่งขึ้น จากการศึกษาที่ผู้วิจัยค้นคว้าเอกสารและข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆพบว่ากำลังพลสำรองเป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญในการรักษาความมั่นคงและอธิปไตยของประเทศชาติในสภาวะปกติและสภาวะสงคราม จำเป็นต้องมีการปฏิบัติอื่นๆที่จะสนับสนุนกิจการกำลังพลสำรอง เพื่อธำรงไว้ให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะการเลือกใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์รายวัน ตลอดจนสื่อสังคมออนไลน์ อย่างเหมาะสมมีความต่อเนื่องและการเจาะเข้าไปสู่กลุ่มเป้าหมายโดยตรงจากช่องทางที่มีอยู่แล้วการสร้างแรงจูงใจค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเหมาะสมหรือสิ่งจูงใจอื่นๆ เช่น การเลื่อนยศ เลื่อนฐานะ ในการเข้ารับราชการมีโอกาสความก้าวหน้า ตลอดจนมีความมั่นคงในชีวิต หรือมีโอกาสที่จะได้รับทุนเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการนำมาพัฒนาระบบกำลังพลสำรองให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อกำลังพลในกองทัพบกเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและวางแผนในการพัฒนาระบบกำลังพลสำรองต่อไป

ABSTRACT

AUTHOR: Colonel Panupong Putthipab
TITLE: Guidelines to Promote Awareness of Roles and Responsibilities of the Army Reserve
DATE: September 2017 **WORD COUNT:** 5,320 **PAGES:** 12
KEY TERMS: Army Reserve System, Roles and Responsibilities
CLASSIFICATION: Unclassified

This research is purposely aimed to gain in-depth understanding of roles and responsibilities of the army reserve system. The data from literature review indicate that the army reserve force is an important strategic force for maintaining national stability and sovereignty during normal conditions and the state of war. Thus, it is necessary to provide several other operations to support the reserve system for reaching extensive publicity and target audience. Particularly, the effective, media such as television and daily newspapers should be used effectively, continuously, and timely appropriately. Use of these media can successfully penetrate into the target audience directly from the existing channels. In addition, incentives, and opportunities in the service, as well as being stable in life are also important for the reserve forces to achieve the effective reserve system. These incentives, compensation, and opportunities include work promotion, rank promotion, and scholarships for higher education. This strategic research can be used as a guideline for further development of the reserve army system in the Royal Thai Army.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากคณาจารย์ของวิทยาลัยการทัพบกทุกท่านที่กรุณาสั่งสอน ให้วิชาความรู้และประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าอย่างสูง รวมทั้ง พันเอก พชรวัฒน์ ธนพรานสิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษา และ พันเอก พลวุฒ ลำเจียก ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำแนวทางในการจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล และตรวจสอบต้นฉบับอย่างละเอียดจนทำให้งานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์ นอกเหนือจากข้อเสนอแนะทางด้านการันเป็นประโยชน์ในการวิจัยแล้วยังได้รับกำลังใจและคำชี้แนะที่ทำให้เห็นหนทางแห่งความสำเร็จอีกด้วย ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่กรุณาให้การสนับสนุนข้อมูล อีกทั้งเสนอแนวความคิดที่มีประโยชน์ต่อการวิจัย คุณความดี และประโยชน์อันเกิดจากผลงานการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นทุกท่านด้วยความเคารพ

แนวทางการส่งเสริมการรับรู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ต่อประเทศชาติของกำลังพลสำรอง

ในห้วงที่ผ่านมากองทัพบกได้ปรับลดกำลังประจำการลง จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรการชดเชยเพื่อไม่ให้ความพร้อมรบด้านกำลังพลต้องลดลงตามไปด้วย จากปัญหาดังกล่าว กองทัพบกได้ออกคำสั่ง ทบ. (เฉพาะ) ที่ 302/2556 ลง 28 ก.พ. 56 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาระบบการฝึกศึกษาของนักศึกษาวิชาทหารและการบรรจุบุคคลเข้าทำหน้าที่ทหารเป็นการชั่วคราว เพื่อให้การศึกษานโยบายปรับปรุงและพัฒนาระบบการฝึกศึกษาของนักศึกษาวิชาทหารและการบรรจุบุคคลเข้าทำหน้าที่ทหารเป็นการชั่วคราวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน มาตรการชดเชยดังกล่าว โดยการนำกำลังสำรองมาบรรจุเข้าทำหน้าที่ทหารเป็นการชั่วคราวตามห้วงระยะเวลาที่กำหนด และให้มีระบบปลดถ่ายที่เหมาะสมเป็นการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว เป็นการสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาระบบกำลังสำรองที่กำหนดในแผนแม่บทการพัฒนาระบบกำลังสำรองของกองทัพบก ปี พ.ศ. 2555-2559 โดยอาศัยเครื่องมือที่มีอยู่ คือ พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 แก้ไขเพิ่มเติมตาม พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการทหาร (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2551 มาตรา 4/1 ด้วยความมุ่งมั่นในความพยายามที่จะแก้ปัญหาและการพัฒนาปรับปรุงระบบกำลังพลสำรองของกองทัพบก ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเป็นการตอบสนองนโยบายรัฐบาล

ที่ผ่านมากองทัพบกได้ริเริ่มทดลองใช้กำลังสำรอง ซึ่งในแต่ละปีได้ผลิตกำลังสำรองเป็นจำนวนมากในการอาสาสมัครเข้ามารับใช้ชาติ คล้ายต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐสวิส สิงคโปร์ เกาหลีใต้ เป็นต้น ผู้วิจัยเคยปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายสรรพกำลังมณฑลทหารบก และเคยปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหารและเคยทำหน้าที่เกี่ยวกับการบรรจุกองหนุนและบุคคลพลเรือนเข้ารับราชการทหาร จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการรับรู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติของกำลังพลสำรองเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของกำลังพลสำรอง มีปัญหาการวิจัย คือ กำลังพลสำรองมีกระบวนการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติในภาวะปกติและภาวะสงคราม จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ คือ 1. การรับรู้บทบาทหน้าที่ของกำลังพลสำรองเป็นอย่างไร 2. การส่งเสริมการรับรู้บทบาทหน้าที่ของกำลังพลสำรองเป็นอย่างไร 3. แนวทางการส่งเสริมการรับรู้ของกำลังพลสำรองที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

ประวัติศาสตร์ของกำลังสำรอง¹

ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ถือเป็นประเพณีว่าชายไทยทุกคนต้องเป็นทหาร โดยกำหนดเอาสกุลวงศ์เป็นหลักและสืบทอดมาตามลำดับ และมีสภาพในยามปกติหากอยู่ในเมืองก็รับราชการฝ่ายพลเรือน เมื่อมีศึกสงคราม ก็เปลี่ยนสภาพเป็นทหารประจำอยู่ตามกรมกองที่ตนสังกัด ต่อมาสมัยกรุงศรีอยุธยา มีหลักใหญ่ไว้ว่า “ชายไทยทุกคนไม่ว่าจะมีบรรดาศักดิ์ชั้นใดหรือสกุลใด ต้องเป็นทหารทุกคน” แต่มีการยกเว้นบุคคลบางจำพวก เช่น นักบวชของทุกศาสนา ชายต่างชาติ ที่เข้ามาค้าขายคนไทยที่เป็นทาส กำหนดเวลารับราชการเริ่มต้นตั้งแต่อายุ 18 ปี และปลดชราเมื่อ 60 ปี และมีช้อยยกเว้นเพิ่ม ถ้าผู้ใดมีลูกชายเป็นทหารครบ 3 คนแล้ว ผู้นั้นมีสิทธิได้รับการปลดปล่อยก่อนกำหนดจนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการตราพระราชบัญญัติการเกณฑ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ.2488 ซึ่งมีการเกณฑ์เข้ามาเป็นทหาร ด้วยวิธีการคัดเลือกเอาชายฉกรรจ์ที่ได้ขึ้นทะเบียนทหารกองเกินไว้ตั้งแต่อายุครบ 17 ปี เมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์จะต้องคัดเลือกไปเป็นทหารกองประจำการ กฎหมายกำหนดให้ตรวจเลือกทหารปีละ 1 ครั้ง ระหว่างเดือน เมษายน ถึง พฤษภาคม โดยวิธีออกหมายเรียก² ระบบกำลังสำรองระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ.2483-2488) กำหนดไว้ในข้อบังคับว่าด้วยการเตรียมพล พ.ศ. 2481 ประกาศเมื่อ 27 ก.ย. 2481

ระบบกำลังสำรองหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ. 2488

กิจการทหารได้ถูกประกาศลดความสำคัญลงเป็นอย่างมาก กองทัพบกต้องปลดปล่อยทหารนายสิบและพลทหาร ตลอดจนยุบเลิกหน่วยตั้งแต่ยังเดินทางกลับไม่ถึงที่ตั้งปกติ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่กำลังพลที่ถูกปลดออกเป็นอย่างยิ่ง การปลดประจำการได้กระทำอย่างเร่งรีบจนไม่มีเวลาทำหลักฐานเกี่ยวกับทหารกองหนุนให้เรียบร้อย ทำให้เกิดข้อบกพร่องเกี่ยวกับการค้างปลดบัญชีคุมและเสียระเบียบในการส่งทหารกลับภูมิลำเนาเดิม เป็นผลทำให้ไม่สามารถควบคุมทหารกองหนุนได้และใช้เวลาแก้ไขนาน กองทัพบกได้ให้ความสำคัญในระบบกำลังสำรอง อีกครั้งหนึ่งใน พ.ศ. 2490 และต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2495 รัฐบาลไทยได้รับความช่วยเหลือทางการทหารจากประเทศสหรัฐอเมริกา จำเป็นต้องปฏิรูปการจัดกองทัพใหม่ให้เป็นแบบกองทัพสหรัฐอเมริกา เพื่อให้สอดคล้องกับการใช้อาวุธยุทโธปกรณ์ที่ได้รับความช่วยเหลือ กองทัพบกจัดให้มีการฝึกการทดลองความพร้อม เพื่อเป็นการสาธิต เมื่อ พ.ศ. 2500 ที่จังหวัดลพบุรี โดยเรียกทหารกองหนุนชั้นที่ 1 จำนวน 7 รุ่นปี มาเข้ารับการทดลองความพร้อมใช้เวลา 1 วัน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้เห็นการปฏิบัติจริงและก่อให้เกิดแนวทางอันเหมาะสมดำเนินการงานต่อไป เมื่อ พ.ศ. 2505 กองทัพบกได้เสนอโครงการการเรียกพลเพื่อฝึกตามแผนป้องกันประเทศ

เป็นการชักชวนการปฏิบัติใช้เวลาดำเนินการ 3 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2506 - 2508 และใน พ.ศ. 2510 มีการเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหารในการทดลองสอบแผน 22 และเรียกพลเพื่อศึกษาวิชาทหาร ต่อมาใน พ.ศ. 2512 - 2514 การเรียกพลเพื่อฝึกทุกกองทัพภาคของประเทศ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อทดสอบแผนป้องกันประเทศ (แผนตากสิน ฯ) ให้สมบูรณ์จัดทำบทเรียนในการขยายกำลังอัตรากำลังพลเพื่อจัดตั้งหน่วยใหม่ พ.ศ. 2515 มีข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการเตรียมพล พ.ศ. 2516 - 2519 เป็นการเรียกพลตามโครงการขยายกำลัง จัดตั้งหน่วยระบบกำลังสำรอง ในห้วงที่ผ่านมา กองทัพบกดำเนินการด้านกำลังสำรอง และการเตรียมพล ตาม พ.ร.บ. รับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มาตรา 7 ได้บัญญัติไว้ว่า “ชายที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายมีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตัวเองทุกคน” และข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการเตรียมพล พ.ศ. 2515 มีการเรียกพลเพื่อตรวจสอบ การเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหาร และการเรียกพลเพื่อทดลองความพร้อมต่อเนื่องทุกปี โดยมีแนวคิดการใช้กำลังสำรอง ของกองทัพบก คือ การกำหนดกำลังรบของกองทัพบก ให้สามารถทำการรบในช่วงเริ่มแรกของสงคราม ต่อจากนั้นจะต้องมีการเพิ่มเติมกำลัง ให้ได้ตามขั้นตอนอย่างเหมาะสมโดยการระดมสรรพกำลัง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของอำนาจกำลังรบรวมทั้งการส่งกำลังบำรุงและการสนับสนุนการรบ ให้สามารถปฏิบัติการได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้เองกำลังรบประจำการของกองทัพบก จะต้องประกอบด้วย กองพลมาตรฐาน กองพลปฏิบัติการรบพิเศษ ที่มีความสามารถสูง การเคลื่อนย้ายเข้าสู่พื้นที่ปฏิบัติการได้อย่างรวดเร็วทันเวลา กองพลเบาและกองพลหนุนตามความจำเป็น สำหรับกองหนุนกองทัพบกได้จัดให้มีแผนในการฝึกให้มีขีดความสามารถในระดับหนึ่ง ตั้งแต่ในยามปกติ ทั้งนี้เพื่อต้องใช้เวลาในการเตรียมกำลังให้พร้อมรบอย่างมีประสิทธิภาพได้รวดเร็วขึ้นทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

การพัฒนาระบบกำลังสำรองของประเทศไทย หมายถึง กรรมวิธีในการดำเนินการต่างๆ ด้านกำลังพล การเตรียมพล การฝึกศึกษา การใช้ รวมทั้งระบบการส่งกำลังบำรุงต่อกำลังพลสำรองทั้งปวง โดยกองทัพบกได้กำหนดนโยบายหลักในการพัฒนาหน่วยระดับต่างๆไว้ 3 ประการ คือ²

ประการที่ 1 พัฒนาหน่วยที่จัดตั้งไว้แล้ว ให้มีความความพร้อมรบความเร่งด่วนสูงสุดให้กับหน่วยทหารในพื้นที่ กองทัพภาคที่ 1 และกองทัพภาคที่ 2 พร้อมทั้งให้ความสำคัญที่จะเร่งรัดพัฒนา กองพลหนุนให้มีประสิทธิภาพมีความพร้อมในการปฏิบัติงาน

ประการที่ 2 พัฒนากองทัพบกให้มีความทันสมัย ควบคุมการพัฒนากระบวนกำลังสำรองให้มีประสิทธิภาพพร้อมที่จะปฏิบัติภายใน 72 ชั่วโมง เพื่อลดขนาดของกำลังประจำการลง

ประการที่ 3 พัฒนาระบบกำลังสำรองให้มีประสิทธิภาพ จะลดขนาดกองทัพลง อัตราส่วนกำลังประจำการต่อกำลังพลสำรอง ประมาณ 2 ต่อ 1 เพื่อจะเป็นการสร้างศักดิ์สงคราม

ในการป้องกันและป้องกันประเทศ โดยวิธีการขยายกำลังทางทหาร มีเป้าหมายการจัดเตรียมกำลังรบ จะมุ่งสู่สัดส่วน 1 ต่อ 1

กองทัพบก แบ่งประเภทหน่วยที่เกี่ยวข้องกับระบบกำลังสำรองแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ หน่วยกำลังประจำการ หน่วยที่บรรจุกำลังพลในอัตราเต็ม และหน่วยพร้อมรบระดับ 1 เป็นหน่วยเป้าหมาย ในแผนนโยบายการพัฒนาเสริมสร้างกำลังกองทัพ โดยกำหนดให้บรรจุเฉพาะกำลังพลประจำการเสริม

หน่วยในระบบกำลังสำรอง หน่วยที่ใช้ อจย. ตามระดับความพร้อมรบ หรือหน่วยที่ใช้ อัตราโครง ต้องบรรจุกำลังสำรองและกำลังพลประจำการเสริมเพิ่มเติมให้ครบอัตราเต็ม (100%) โดยตำแหน่ง ร.อ. ลงมา จะบรรจุกำลังสำรอง และตำแหน่งสูงกว่า ร.อ. ขึ้นไป บรรจุกำลังพลประจำการเสริม ได้แก่ กองพลดำเนินกลยุทธ, พล ร. หนูน, นสศ. พร้อมทั้งหน่วยสนับสนุนการรบและสนับสนุนการช่วยรบ ตามสัดส่วนตามแผนโครงสร้างกองทัพ ยกเว้น หน่วยกำลังประจำการและหน่วยที่ทำหน้าที่สนับสนุนกำลังพลประจำการเสริม

หน่วยที่ทำหน้าที่สนับสนุนกำลังพลประจำการเสริม หน่วยที่ใช้ อจย. / อจก. หากเมื่อเกิดภาวะไม่ปกติ งานตามหน้าที่ในปัจจุบันจะลดน้อยลงและต้องปรับลดอัตรากำลังพลเหลือเท่าที่จำเป็น ส่วนที่เหลือจะจัดเป็นกำลังพลประจำการเสริม เพื่อนำไปบรรจุให้แก่หน่วยในระบบกำลังสำรองและหน่วยกำลังประจำการ หน่วยประเภทนี้ได้แก่ หน่วยในส่วนบัญชาการ, หน่วยในส่วนภูมิภาค, หน่วยในส่วนการศึกษา, หน่วยในส่วนช่วยการพัฒนา และหน่วยในส่วนส่งกำลังบำรุง รวมทั้งหน่วยอื่น ๆ ที่ปฏิบัติการกิจหลักในยามปกติและสามารถสนับสนุนกำลังพลประจำการเสริมได้ ในยามสงคราม

ระบบกำลังสำรองของต่างประเทศ³

ระบบกำลังสำรองประเทศอิสราเอล มีระบบกำลังสำรองที่ดีที่สุดของโลก เนื่องจากเป็นประเทศเล็กมีประชากรน้อย (4 ล้านเศษ) จึงสามารถระดมทรัพยากรทุกชนิดและอาศัยระบบกำลังสำรองที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้กฎหมายบังคับพลเมืองระดมฝึกกำลัง มีระบบการผลิตกำลังสำรองที่มีประสิทธิภาพทั้ง 3 ประเภท คือ พลทหาร จะได้จากการเกณฑ์ประชาชนทุกคนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ทั้งเพศชาย เพศหญิง โดยเพศชายจะได้รับการบรรจุเข้ารับราชการ 3 ปี ส่วนเพศหญิง 2 ปี แล้วปลดเป็นประเภทพลทหารกองหนุน จนกว่าอายุ 55 ปี (ชาย) และอายุครบ 30 ปี (หญิง) จึงพ้นราชการ ส่วนประเภทนายทหารประทวนกองหนุน คัดเลือกจากพลทหารกองหนุนมีผลการศึกษาการปฏิบัติงานดี

นายทหารประทวนกองหนุนก็จะได้รับเลื่อนขึ้นมาเป็น นายทหารสัญญาบัตรกองหนุน เนื่องจากประเทศอิสราเอล ไม่มีโรงเรียนนายร้อยทางทหาร แต่จะได้จากการคัดเลือก นายทหารประทวน ที่ผ่านการทดสอบความรู้ความสามารถ จะได้รับการคัดเลือกให้ เข้าศึกษาใน โรงเรียนนายทหาร ตามเหล่าที่ตนสมัครใจ (หลักสูตร 3-4 เดือน) สิทธิและ ผลประโยชน์ที่กำลังสำรอง จะได้รับการเลื่อนยศตำแหน่ง โดยถือผลการศึกษา รวมทั้ง ผลการปฏิบัติงาน และประสบการณ์เป็นมูลฐานในการฝึกอบรม ได้รับเบี้ยเลี้ยง เงินเดือน ตามที่ตนเองได้รับจากบริษัทห้างร้านภาคธุรกิจเอกชน และหน่วยงานราชการอื่นๆที่ตนเอง สังกัดระหว่างถูกเรียกเข้ากองประจำการ รัฐบาลจะจ่ายให้เฉพาะ สิ่งอุปกรณ์บำรุงความสุข ประจำตัวเล็กน้อย อาทิเช่น บุหรี่ ขนม อาหารพิเศษต่างๆ ส่วนสิ่งอุปกรณ์ประจำตัว เช่น เครื่องแบบ จะได้รับตั้งแต่ยามปกตินำไปเก็บไว้ที่บ้าน ส่วนบริษัทห้างร้านภาคธุรกิจเอกชน จะได้รับเงินเดือนค่าจ้างคืนผ่านระบบประกันสังคม ซึ่งกำลังสำรองทุกคนเป็นสมาชิกอยู่

ระบบกำลังสำรองประเทศสิงคโปร์ มีระบบกำลังสำรองคล้ายกับประเทศอิสราเอล คือ เพศชายที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ทุกคน จะต้องรับราชการทหารหรือต้องรับใช้ประเทศชาติ รูปแบบอื่นๆ เช่น สมาชิกกองกำลังป้องกันประชาชน สมาชิกหน่วยระวังเหตุ ตำรวจพิเศษ สำหรับพลทหาร จะได้รับจากการเกณฑ์ เพศชายอายุ 18 ปีบริบูรณ์เป็นพลทหาร 2 ปี แล้วปลดเป็น พลทหารกองหนุน จนถึงอายุ 34 ปี ส่วนนายทหารประทวน เข้ารับราชการ 2 ปี 6 เดือน หลังจากนั้นจะปลดเป็นประเภทนายทหารประทวนกองหนุนที่มีคุณสมบัติ ครบถ้วนตามที่กำหนด สิทธิและผลประโยชน์ที่กำลังสำรอง จะได้รับสำหรับกำลังสำรอง ที่มีชื่อบรรจุในหน่วยและถูกเรียกเข้ารับการฝึกประจำปี จะได้รับสิทธิพิเศษในการบรรจุ ตำแหน่งงาน ในภาคธุรกิจเอกชนก่อนผู้อื่น ระหว่างถูกเรียกพลจะได้รับเบี้ยเลี้ยงระหว่าง เข้ารับการเรียกพล รัฐบาลจะออกค่าฝึกงานให้เจ้าของภาคธุรกิจเอกชน ของกำลังสำรอง เป็นเวลา 2 ปี

ระบบกำลังสำรองประเทศสหรัฐอเมริกา กำลังสำรอง มี 2 ประเภท คือ Reserve และ National Guard การฝึกใช้ระบบอาสาสมัคร พลทหาร จะรับสมัครจาก เพศชาย หรือ เพศหญิง ที่มีคุณสมบัติครบถ้วน เข้ารับการฝึกขั้นต้น (เพศชาย 12 สัปดาห์ ส่วนเพศหญิง 8 สัปดาห์) เมื่อสำเร็จการฝึกจะได้รับการแต่งตั้งเป็นพลทหาร ส่วนประเภทนายทหาร ประทวน ได้จากพลทหารกองหนุน ซึ่งเติบโตขึ้นไปตามแนวทางรับราชการที่กำหนดจนถึง จ.ส.อ. ประเภทนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน ได้จากแหล่งผลิต 2 แห่ง คือ โครงการ COS และนักศึกษาที่สำเร็จหลักสูตร Officer Candidate School Training Corps (ROTC) ใช้เวลาศึกษา 2-4 ปีสิทธิและผลประโยชน์ที่กำลังสำรองจะได้รับจากรัฐบาลกลาง มีมากเนื่องจากเป็นระบบอาสาสมัคร รัฐบาลต้องสร้างแรงจูงใจเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก คือ

สิทธิและผลประโยชน์จากรัฐบาลกลางและจากมลรัฐต่างๆ จะมีรายได้ต่อปี (1,340 – 17,146 เหรียญ จะได้รับเลื่อนยศ พลฯ – พล.ท.) กำลังสำรองผู้เข้าร่วมโครงการ COS และ ROTC จะได้รับทุนการศึกษาเพื่อเข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย หรือได้รับเบี้ยเลี้ยง ได้สิทธิค่ารักษาพยาบาล การใช้ร้านค้าสวัสดิการ (PX) ทั้งของตัวเองและครอบครัว หากรับราชการครบตามสัญญาจะได้รับค่าตอบแทนพิเศษ (โบนัส 1,500 เหรียญขึ้นไป) หรือรับราชการครบ 20 ปีจะได้รับบำนาญ ผู้ที่บรรจุในตำแหน่งพิเศษ เช่น นักบิน แพทย์ จะได้รับค่าตอบแทนพิเศษ รวมทั้งจะได้รับเครื่องแต่งกายตามสิทธิ ส่วนสิทธิผลประโยชน์ที่ได้จากมลรัฐต่างๆ (จะไม่เหมือนกันทุกมลรัฐ) เช่น ยกเว้นภาษีต่อใบอนุญาตขับซีรยนต์ ได้รับทุนการศึกษาเพิ่มเติม ลดหย่อนการประกันชีวิตตามวงเงินที่กำหนด หรือได้รับการลดหย่อนการเสียภาษีรายได้ส่วนบุคคล ในระหว่างถูกระดมหรือออกปฏิบัติหน้าที่ มีกฎหมายบังคับให้หน่วยงานเดิมของกำลังสำรองที่ถูกเรียกพล ไม่ว่าหน่วยงานของรัฐหรือภาคธุรกิจเอกชน ต้องสงวนตำแหน่งงานนั้นไว้ให้กำลังสำรองที่ถูกเรียกพลเข้าประจำการ

ระบบกำลังสำรองประเทศเยอรมันจะคล้ายประเทศไทย เพศชายอายุ 18 ปีบริบูรณ์ จะถูกเรียกเกณฑ์เข้ารับราชการเป็นพลทหารประจำการระยะเวลา 15 เดือน เมื่อครบกำหนดปลดเป็นพลทหารกองหนุน ส่วนนายทหารประทวนจะคัดเลือกจาก พลทหารกองประจำการ โดยต้องผ่านหลักสูตรที่กำหนดและทำการฝึกศึกษาต่อประมาณ 6 เดือน นายทหารสัญญาบัตรจะคัดเลือกจากนายทหารประทวนและเข้ารับการศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนด 6 - 7 เดือน สิทธิและผลประโยชน์ที่กำลังสำรอง จะได้รับการเลื่อนยศเลื่อนฐานะ ตามผลการศึกษาและผลการปฏิบัติงานโดยมีประสบการณ์ในห้วงเวลาเป็นมูลฐานในการพิจารณา ส่วนค่าเบี้ยเลี้ยงในห้วงเวลาที่เข้าทำการฝึกด้วยอัตราเบี้ยเลี้ยงสนาม

ระบบกำลังสำรองประเทศออสเตรเลีย พลทหาร มีห้วงอายุระหว่าง 17-24 ปี ได้รับจากการผลิตของหน่วยฝึกพลทหารที่ผ่านการฝึกพื้นฐานและฝึกชำนาญการทางทหารขั้นต้น ประเภทนายทหารประทวน จะคัดเลือกจากพลทหารกองหนุนที่มีผลการปฏิบัติงานดีสามารถเลื่อนยศได้ถึงนายดาบ โดยมีระยะเวลาการศึกษาตามแนวทางรับราชการตามโรงเรียนเหล่าและหน่วยงานฝึกอื่นๆในพื้นที่ ประเภทนายทหารสัญญาบัตร ได้มาจาก 2 แหล่ง คือรับสมัครโดยตรงจากผู้เจ็บแพทย์ นักกฎหมาย (ก่อนบรรจุต้องอบรม 14 วัน) และนายทหารสัญญาบัตร จะได้จากหน่วยฝึกนักเรียนนายทหาร หรือกรมฝึกมหาวิทยาลัย มีอยู่ 8 แห่งทั่วประเทศ มีระยะเวลาศึกษา 3 ปี สิทธิและผลประโยชน์กำลังสำรองจะได้รับเบี้ยเลี้ยง ในช่วงที่เข้ารับการฝึกหรือเรียกพลเข้าประจำการตามชั้นยศ มีรายได้ประมาณ 85% ของรายได้กำลังประจำการรวมทั้งสิทธิค่าเดินทาง ค่าพาหนะเหมาจ่าย ค่าเช่าที่พัก กำลังสำรองพร้อมรบ จะได้รับการลดหย่อนการเสียภาษีรายได้ส่วนบุคคล (ตั้งแต่ปี 1987)

กำลังสำรองพร้อมรบ นายทหารประทวนการแต่งตั้งเลื่อนถึงชั้นยศนายดาบ นายทหารสัญญาบัตร จะเลื่อนยศสูงสุดเป็น พล.ต. (ผบ.พล.2 ผบ.พล.3 จก.กสร.ทบ.อต.)

ระบบกำลังสำรองประเทศอังกฤษ มีระบบกำลังสำรองอาสาสมัคร (Volunteer Reserves) ได้แก่ กองรักษาดินแดนกองทัพบก (Territorial Army : TA) จะได้พลทหารที่บรรจุในหน่วยอิสระ ตั้งแต่หน่วยระดับหมวดจนถึงหน่วยระดับกองพัน โดยจะรับสมัครพลเรือนในพื้นที่ที่มีการฝึกเบื้องต้น 15 วันในที่ตั้งแบบต่อเนื่องและการฝึกนอกที่ตั้ง 16 วัน ส่วนหน่วยชำนาญการพิเศษ จะรับสมัครอาสาสมัครในสาขาที่หน่วยต้องการจากพลเรือนที่มีการฝึกเบื้องต้น 15 วันในที่ตั้งและการฝึกนอกที่ตั้ง 4 วัน ประเภทนายทหารประทวน ใช้วิธีการแบบของอิสราเอล ส่วนนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน ได้จากนักศึกษาวิชาทหารในมหาวิทยาลัย (Officer Training Corps : OTC) มีอยู่ทั้งสิ้น 19 หน่วย สิทธิและผลประโยชน์ที่กำลังสำรอง ระหว่างการฝึกได้รับเงินค่าตอบแทนประจำวัน ค่าเดินทาง และเงินค่าตอบแทนพิเศษ กำลังสำรองมีสิทธิสมัครเข้ารับราชการครั้งแรกนาน 3 ปีและอาจสมัครรับราชการต่ออีก ครั้งละ 2 - 4 ปี

การพัฒนาระบบกำลังสำรองของประเทศไทย

ระบบกำลังสำรองในความหมายของกองทัพบก หมายถึงกรรมวิธีดำเนินการด้านกำลังพล การเตรียมพล การฝึกศึกษา การใช้ รวมทั้งการส่งกำลังบำรุง ต่อกำลังสำรองทั้งปวง โดยกองทัพบก กำหนดนโยบายหลักในการพัฒนากองทัพบกไว้ 3 ประการคือ⁴

ประการที่ 1 พัฒนาหน่วยที่จัดตั้งไว้แล้วให้มีความความพร้อมรบให้ความเร่งด่วนสูงสุดแก่หน่วยทหารในกองทัพภาคที่ 1 และกองทัพภาคที่ 2 พร้อมกับเร่งรัดพัฒนากองพลหนุนให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ทั้งนี้จะชะลอหรือระงับโครงการจัดตั้งหน่วยทหารขึ้นใหม่ที่มีความจำเป็นน้อยไว้ก่อนเพื่อนำงบประมาณไปใช้ในเสริมสร้างและพัฒนาหน่วย ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ประการที่ 2 พัฒนากองทัพบกให้มีความทันสมัยควบคู่กับการพัฒนาระบบกำลังสำรองให้มีประสิทธิผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง หน่วยทหารพร้อมที่จะปฏิบัติภายใน 72 ชั่วโมง เพื่อนำไปสู่การลดขนาดของกำลังประจำการลงในระดับหนึ่ง

ประการที่ 3 เมื่อพัฒนาระบบกำลังสำรองให้มีประสิทธิภาพแล้ว จะลดขนาดกองทัพลงให้มีอัตราส่วน กำลังประจำการต่อกำลังสำรอง อัตราส่วนประมาณ 2 : 1 เพื่อสร้างค่าศักดิ์สงครามในการป้องกันและป้องกันประเทศ โดยวิธีการขยายกำลังทางทหาร

หากสถานการณ์ของโลกเป็นไปในทางที่ดี เป้าหมายการจัดเตรียมกำลังรบให้มีประสิทธิภาพ ในห้วงปี 2555 - 2559 จะมุ่งสู่สัดส่วน 1 : 1

กองทัพบกได้แบ่งประเภทหน่วยที่เกี่ยวข้องกับระบบกำลังสำรองแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ หน่วยกำลังประจำการ, หน่วยในระบบกำลังสำรอง และหน่วยที่ทำหน้าที่สนับสนุนกำลังพลประจำการเสริม ดังนี้

1. หน่วยกำลังประจำการ ได้แก่หน่วยที่บรรจุกำลังพลในอัตราเต็มและหน่วยพร้อมรบระดับ 1 ซึ่งเป็นหน่วยเป้าหมายในแผนนโยบายการพัฒนาเสริมสร้างกำลังกองทัพปี 2555 – 2559 กำหนดให้บรรจุเฉพาะ กำลังพลประจำการเสริม
2. หน่วยในระบบกำลังสำรอง ได้แก่ หน่วยที่ใช้ อจย.(หน่วยตามอัตราการจัดอาวุธ และ ยุทธโศปกรณ์) ตามระดับความพร้อมรบหรือหน่วยอัตราโครง จะต้องบรรจุกำลังสำรองและกำลังพลประจำการเสริมเพิ่มเติมให้ครบอัตราเต็ม (100%) โดยตำแหน่งร้อยละ (ร.อ) ลงมาจะบรรจุกำลังพลสำรองและตำแหน่งสูงกว่า ร.อ. ขึ้นไปบรรจุกำลังพลประจำการเสริม ได้แก่ กองพลดำเนินกลยุทธ, พล.ร.หนูน, และ นสศ. พร้อมทั้งหน่วยสนับสนุนการรบ และสนับสนุนการช่วยรบ ตามสัดส่วนในแผนโครงสร้างกองทัพไทย ยกเว้นหน่วยกำลังประจำการ และหน่วยที่ทำหน้าที่สนับสนุนกำลังพลประจำเสริม
3. หน่วยที่ทำหน้าที่สนับสนุนกำลังพลประจำการเสริม ได้แก่ หน่วยที่ใช้ อจย. / อกจ. (หน่วยตามอัตราการจัดเฉพาะกิจ) ซึ่งหน่วยเหล่านี้ เมื่อเกิดสถานการณ์ไม่ปกติเกิดขึ้น การปฏิบัติงานตามหน้าที่ในปัจจุบันจะลดน้อยลง และจะต้องปรับลดอัตรากำลังพลให้เหลือเท่าที่จำเป็น ส่วนที่เหลือจะจัดเป็นกำลังพลประจำการเสริม เพื่อนำไปบรรจุให้แก่หน่วยในระบบกำลังสำรอง และหน่วยกำลังประจำการ หน่วยประเภทนี้ได้แก่ หน่วยในส่วนบัญชาการ, หน่วยในส่วนภูมิภาค, หน่วยในส่วนการศึกษา, หน่วยในส่วนช่วยการพัฒนาประเทศ และ หน่วยในส่วนส่งกำลังบำรุง รวมทั้งหน่วยอื่นๆ ที่ปฏิบัติภารกิจหลักในยามปกติ และสามารถสนับสนุนกำลังพลประจำการเสริมได้ในสถานการณ์ยามสงคราม

กองทัพบกได้แบ่งงานในระบบกำลังสำรองออกเป็นงานย่อย ๆ 5 ระบบ⁴

1. ระบบการบรรจุ และ การใช้กำลังสำรอง
2. ระบบการผลิตกำลังสำรอง
3. ระบบการฝึก ศึกษากำลังสำรอง
4. ระบบการควบคุมกำลังสำรอง
5. ระบบการเรียกพล หรือ ระดมพล

โดยเฉพาะแนวความคิดการใช้กำลังสำรองของกองทัพบก ซึ่งจะเป็นการผนึกกำลังต่างๆ ในการป้องกันประเทศ โดยมีแนวทางปฏิบัติได้แก่ การป้องกันและป้องกันหรือ การตอบโต้การปฏิบัติของข้าศึก, ผสมผสานการใช้กำลังทุกประเภท, ต่อสู้เบ็ดเสร็จได้ทุก รูปแบบ และทุกระดับของความขัดแย้งไม่จำกัดเวลาในการต่อสู้ และมีการสนับสนุน ทุกด้านในระดับชาติ สำหรับการสนธิกำลัง และทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดของประเทศอย่าง มีแบบแผนเป็นระบบ และมีความประสานสอดคล้องซึ่งกันและกันตลอดทั้งระยะเวลา เพื่อให้มีศักยภาพในการทำสงครามอย่างสูงสุดในการป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคง ภายในประเทศ และปฏิบัติการอื่นๆ ของกองทัพ โดยใช้กำลังที่ใช้ในการต่อสู้โดยมี กำลังหลัก (กำลังประจำการ, กำลังสำรอง), กำลังประจำถิ่น

การดำเนินงานที่สำคัญในขั้นปกติของกำลังสำรอง⁵ ได้แก่ ระบบการฝึกนันทนเองซึ่งปัจจุบันใช้ ระบบ 1 : 1 : 1 : 3 ได้แก่ ปีที่ 1 อบรมเฉพาะเจ้าหน้าที่ (80 ชม.) ทำการฝึกภาคกองร้อย ฝึกภาคกองพัน, ปีที่ 2 (พร้อมรบ) ฝึกวิชาทหาร; พัฒนาสัมพันธ์; ทดสอบความพร้อมรบไม่ เกิน 3 วัน โดยทำการบรรจุอัตราของหน่วย, ปีที่ 3 (เตรียมพร้อม) ฝึกวิชาทหาร; พัฒนา สัมพันธ์ ทดสอบ ความพร้อมรบไม่เกิน 3 วัน และ ปีที่ 4, 5, 6 (ทั่วไป) ฝึกวิชาทหาร; พัฒนาสัมพันธ์ ทดสอบ ความพร้อมรบไม่เกิน 3 วัน

สรุปผลจากการวิจัยและแนวทางการส่งเสริมการรับรู้บทบาทหน้าที่ความ รับผิดชอบต่อประเทศชาติของกำลังพลสำรอง

เนื่องจากระบบกำลังพลสำรองของประเทศไทย มีการพัฒนามาเป็นระยะเวลานานมาก และประสบผลสำเร็จค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาระดับชาติ ลำพังกองทัพบกหรือกระทรวงกลาโหมอย่างเดียว ไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้จำเป็นต้อง ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็น กำลังพลสำรอง ภาครัฐหรือภาคธุรกิจเอกชน ตลอดจนหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความเข้าใจ จริงใจ จริงจัง มีส่วนร่วมในการ แก้ปัญหาต่างๆที่สะสมกันมานานนับสิบปี โดยเฉพาะการผลักดันส่งเสริม กิจกรรมกำลังพล สำรอง ให้มีการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558⁶ ให้มีความ เสมอภาค เกิดความเที่ยงธรรมให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

จากการศึกษาข้อมูลในแง่มุมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับระบบกำลังพลสำรอง ทั้งของประเทศไทยและ ระบบกำลังพลสำรองของประเทศอื่นๆ ทำให้ทราบและพอที่สรุปแนวทางการส่งเสริมการรับรู้ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติของกำลังพลสำรอง ได้ดังนี้

1. การรับรู้บทบาทหน้าที่ของกำลังพลสำรองเป็นอย่างไร กำลังพลสำรองเป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ มีความสำคัญในการรักษาความมั่นคงและอธิปไตยของประเทศชาติ ในภาวะปกติและภาวะสงครามต้องมีการปฏิบัติอื่น ๆ ที่จะสนับสนุน กิจการกำลังพลสำรอง วรรณคดีให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง ให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะการเลือกใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์รายวัน สื่อสังคมออนไลน์ อย่างเหมาะสมต่อเนื่อง และการเจาะเข้าไปสู่กลุ่มเป้าหมายโดยตรงจากทุกช่องทางที่มีอยู่แล้ว เช่น การส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมประจำเดือนของ นายอำเภอ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่กับผู้นำท้องถิ่น (กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้นำชุมชน) หรือการมอบหมายให้สัตย์ในพื้นที่ดำเนินการโดยตรง
2. การส่งเสริมการรับรู้ บทบาทหน้าที่กำลังพลสำรองเป็นอย่างไร การสร้างแรงจูงใจ ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเหมาะสมหรือสิ่งจูงใจอื่นๆ เช่น การเลื่อนยศ เลื่อนฐานะ มีโอกาสเข้ารับราชการมีความเจริญก้าวหน้า ตลอดจนมีความมั่นคงในชีวิตหรือจะได้รับทุนเข้ารับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมการรับรู้ บทบาทหน้าที่กำลังพลสำรอง
3. แนวทางการส่งเสริม การรับรู้ของกำลังพลสำรองที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร การสร้างความพึงพอใจ ทศนคติที่ดีให้เกิดขึ้นในกำลังพลสำรอง ตั้งแต่ยังเป็นทหารกองเกิน ทหารกองประจำการ หรือเป็นนักศึกษาวิชาทหาร ตลอดจนสร้างค่านิยมหลักในเรื่องความรักชาติ การเสียสละ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ตระหนักถึงความสำคัญของ กิจการกำลังพลสำรองกับความมั่นคงของประเทศ เนื่องจากความเป็นมาของกิจการกำลังพลสำรองในประเทศไทย มีการพัฒนามายาวนานมาก แต่ประสบผลสำเร็จค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาระดับชาติ กองทัพบกหรือกระทรวงกลาโหมอย่างเดียวไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น กำลังพลสำรอง ภาครัฐและภาคธุรกิจ ภาคเอกชน ตลอดจน ส่วนราชการ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจ จริงใจ จริงจัง ในการร่วมมือกันแก้ปัญหาต่างๆ ที่สะสมกันมานาน โดยเฉพาะการผลักดัน ให้มีการบังคับใช้กฎหมาย ตามพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558 อย่างเข้มงวดเป็นรูปธรรม เสมอภาคกันทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญในการเข้ารับราชการทหารของกำลังพลสำรอง ตามพระราชบัญญัตินี้

กองทัพบกควรวรรณคดีให้มีการประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆและภารกิจของหน่วยอย่างกว้างขวาง ให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะการเลือกใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์รายวัน สื่อสังคมออนไลน์ อย่างต่อเนื่องเหมาะสม และการเจาะเข้าไปสู่กลุ่มเป้าหมายโดยตรงจากทุกช่องทางที่มีอยู่แล้ว อาทิเช่น

การส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมประจำเดือน ในระดับพื้นที่ของนายอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับผู้นำท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน) หรือการ มอบหมายให้สัสดีในพื้นที่ต่างๆดำเนินการในเรื่องนี้โดยตรง ส่วนเรื่องอื่นๆ เช่น ส่งเสริม การสร้างแรงจูงใจ ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเหมาะสมต่อการเลี้ยงชีวิต หรือสิ่งจูงใจ เช่น การเลื่อนยศ การเลื่อนฐานะ ให้มีโอกาสความก้าวหน้า ตลอดจนความมั่นคงใน การดำรงชีวิต หรือการได้รับทุนเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นจนกระทั่งถึงระดับอุดมศึกษาสูงสุด การสร้างความพึงพอใจมีทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้นในหมู่ของ ทหารกองเกิน ทหารกองหนุน ทหารกองประจำการ กำลังพลสำรอง รวมทั้งนักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) เริ่มตั้งแต่ยังเป็น นักศึกษาวิชาทหาร หรือ เป็นข้าราชการทหาร ตลอดจนสร้างค่านิยมในเรื่องความรักชาติ การเสียสละ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และความสำคัญของ ระบบกำลังพลสำรองกับความมั่นคงของประเทศ

ควรจัดตั้งคณะวิชาวิทยาการทางการทหารในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ศาสตร์วิชาทหารให้นักศึกษาทั่วไป รวมทั้งการจัดการฝึกวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) ชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 รวมทั้งการจัดการฝึกวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) ชั้นปีที่ 1 - 3 ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้กว้างขวาง เพื่อจูงใจและให้ความ สมอบภาคในโอกาสที่จะเข้าฝึกวิชาทหาร และเพื่อให้นักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) ได้เห็น ความสำคัญอันที่จะเกิดศักยภาพในการพัฒนาคณะวิชาวิทยาการทางการทหาร ให้ สอดคล้องกับความต้องการกำลังพลสำรองของกองทัพบก โดยมีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. โครงการเปิดรับสมัครอาจารย์ และ/หรือ ผู้ฝึกวิชาทหาร จากทหารกองหนุน หรือ กำลังพลสำรองที่สมัครใจ ซึ่งจะทำให้เกิดเป็นอาชีพที่สองของกำลังพลสำรอง ส่วนค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในการลงทะเบียนเรียน หรือฝึกศึกษาวิชาทหาร ของสถาบันการศึกษาและกองทัพบก ซึ่งอาจจะให้เป็นภาระค่าใช้จ่ายของนักศึกษาใน ลักษณะลงทะเบียนเรียนเป็นค่าหน่วยกิตในรายวิชาวิทยาการทางการทหาร หรือ จะต้องจัดทุนการศึกษาให้ กำลังพลสำรอง เพื่อที่จะได้เข้ารับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ในส่วนกำลังพลสำรอง รวมทั้งนักศึกษาวิชาทหาร(นศท.) ที่กองทัพบกพิจารณาแล้ว เห็นว่าเป็นบุคคลผู้ที่มีคุณสมบัติ และสมัครใจที่จะเข้ารับราชการทหาร ในตำแหน่งที่ กองทัพบกต้องการตั้งแต่อยู่ในสภาพนักศึกษา
2. การจัดทำหลักสูตรการฝึกภาคสนาม ควรจะมีหลักสูตรการฝึกเพิ่มเติมในระดับต่าง ๆ ก่อนการบรรจุและแต่งตั้งยศ สำหรับกำลังพลสำรอง
3. จัดทำแผนแม่บทพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของกระทรวงกลาโหม ในด้านต่าง ๆ เช่น การฝึกศึกษากำลังพลสำรอง การศึกษาวิชาวิทยาการทางการทหาร การประชาสัมพันธ์

และด้านอื่นๆที่จำเป็นในกิจการกำลังพลสำรอง ให้ส่งเสริมสอดคล้องกับพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ.2558

ประโยชน์ที่จะได้จากแนวทางการผลิตกำลังพลสำรองด้วยแนวคิดวิธีการใหม่ เนื่องจากการปรับปรุงโครงสร้างกำลังกองทัพบกเป็นสิ่งจำเป็นและไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ในอนาคต จึงคาดว่าแนวทางการจัดการ กิจการกำลังพลสำรองด้วยวิธีการใหม่ น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ใช้ประโยชน์ในการปฏิรูป ระบบการผลิตกำลังพลสำรองให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล สามารถแก้ปัญหา การจัดการกำลังพลของกองทัพบก ที่มีอยู่ในปัจจุบันได้
2. ใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการปรับปรุง ระบบการฝึกวิชาทหาร ให้สนองตอบต่อความต้องการกำลังพลของกองทัพบก ทั้งกำลังพลประจำการและกำลังพลสำรอง
3. ใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนา กิจการกำลังพลสำรอง โดยกำหนดแนวทางการผลิต การฝึกศึกษา การขึ้นบัญชีควบคุม การรักษาและการใช้ การเรียกระดมพล กำลังพลสำรอง ที่จะปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล สามารถสนองตอบต่อความต้องการในการขยายกำลังของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ

กำลังพลสำรอง จะเป็นบุคลากรที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำแผนพัฒนาโครงสร้างกำลังกองทัพบกในอนาคต โดยมีแนวทางที่จะสามารถลดอัตรากำลังพลและจำนวนหน่วยลงให้มีความเหมาะสมกับสถานะแวดล้อม อีกทั้งยังสามารถขยายเพิ่มได้เมื่อมีความต้องการ โดยผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์เรื่องแนวทางการส่งเสริมการรับรู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติของกำลังพลสำรอง จะเป็นประโยชน์ต่อกองทัพบกและผู้ที่มีความสนใจนำไปต่อยอดเพื่อพัฒนาระบบกำลังสำรองให้ก้าวหน้าต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ¹ สุเทพ สีวะรา, การพัฒนากำลังสำรองให้มีประสิทธิภาพ, 2532.
- ² เรื่องเดียวกัน.
- ³ ศักดิ์สิน ทิพยเกษตร, การกำลังสำรองเพื่อการป้องกันประเทศ, 2542.
- ⁴ ชาญ บุญประเสริฐ,พลโท. ระบบกำลังสำรอง. การจัดเตรียมกำลังกองทัพของทุกประเทศทั่วโลก [อินเทอร์เน็ต].กรุงเทพฯ หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน; 2556 [เข้าถึงเมื่อ 12 มิถุนายน 2560]. เข้าถึงได้จาก http://digi.library.tu.ac.th/thesis/po/0223/07CHAPTER_3.pdf
- ⁵ ศักดิ์สิน ทิพยเกษตร, การกำลังสำรองเพื่อการป้องกันประเทศ, 2542.
- ⁶ พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558,หน้า 1-9

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ	พันเอก ภาณุพงศ์ พุทธิภาพ
วัน เดือน ปีเกิด	18 พฤษภาคม 2510
ประวัติสำเร็จการศึกษา	โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 27 โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ 38 โรงเรียนเสนาธิการทหารบกหลักสูตรหลักประจำชุดที่ 78
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2534-2536 นายลาดตระเวนและแผนที่ กองร้อยปืนใหญ่ กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 13 พ.ศ. 2536-2540 ผู้ช่วยรองผู้บังคับกองร้อยปืนใหญ่ กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 13 พ.ศ. 2540-2542 ผู้บังคับกองร้อยปืนใหญ่ กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 13 พ.ศ. 2543-2545 ประจำแผนก โรงเรียนทหารปืนใหญ่ และประจำแผนก กองกำลังพล ศูนย์การทหารปืนใหญ่ พ.ศ. 2545-2546 ประจำกอง (อากาศ) กองข่าว กองทัพอากาศที่ 2 พ.ศ. 2546-2548 รองผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 13 พ.ศ. 2548-2550 รองหัวหน้ากองข่าว มณฑลทหารบกที่ 24 พ.ศ. 2550-2556 รองผู้บังคับศูนย์การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มณฑลทหารบกที่ 24
ตำแหน่งปัจจุบัน	พ.ศ. 2556-2560 หัวหน้าฝ่ายสรรพกำลัง มณฑลทหารบกที่ 24